

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทเป็นอย่างมากในสังคมของไทยเรา ไม่ว่าจะเป็น การนำเสนอข่าวสารหรือพัฒนาทางการศึกษา หรือให้ความรู้กับคนในสังคมไทยโดยทั่วไป แล้วนั้นโทรทัศน์ก็ยังมีบทบาททำหน้าที่นำเสนอความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ แพร่หลายออกสู่ ผู้รับในหลายระดับชนชั้น เศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย อันสืบเนื่องมาจากการที่คุณสมบัติของ โทรทัศน์สามารถจะสื่อสารไปยังผู้รับได้คราวละมาก ๆ ในเวลาเดียวกัน

รูปแบบความบันเทิงจากโทรทัศน์ที่จะกล่าวถึง และเรียกได้ว่ามีอิทธิพลมากสำหรับ สังคมไทยในยุคที่ทุกคนต้องประหยัด โดยไม่ต้องไปซื้อหาความบันเทิงนอกบ้านให้เปลืองเงิน ทองก็คือ "ละครโทรทัศน์" นั่นเอง

แต่ก่อนคนในสังคมไทยเมื่อพบหน้าคำตากันโดยบังเอิญ มักจะทักทายกันด้วยคำว่า ไปไหนมาไหน แต่เมื่อละครโทรทัศน์เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยหรือวิถีชีวิตของพวกเขา คำ ทักทายก็เปลี่ยนไปด้วย กลายเป็นทักทายถามกันถึงเรื่องของละครโทรทัศน์ ที่พวกเขาชอบ หรือกำลังเป็นที่ฮือฮาดิ๊ดดิ๊ดแทน ว่าถึงตอนไหน พระเอกนางเอกเป็นอย่างไร ผู้ร้ายเป็น อย่่างไร มาเป็นเรื่องหยิบยกพูดคุยกัน

เมื่อ 30 กว่าปีที่ผ่านมามีโทรทัศน์ในประเทศไทย ละครโทรทัศน์ของไทยก็ ได้ถือกำเนิดขึ้นมาพร้อมกันโดยมีเนื้อหาในด้านความบันเทิง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของ แต่ละสถานี จวบจนถึงปัจจุบัน เพราะส่วนมากรายการบันเทิง เช่น ละครโทรทัศน์ จะ

ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อหวังผลในด้านธุรกิจและแสวงกำไรหรือทำรายได้เป็นส่วนนำหน้าที่ทางสถานี แต่ละช่องอีกด้วย

บัณฑิตา ธนสถิตย์ (2531 : 1-7) กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของละครโทรทัศน์ว่า ละครโทรทัศน์ยุคเริ่มต้นของไทยส่วนใหญ่จะเป็นละครสั้นจบในตอน เป็นละครฉากเดียวจบ โดยผู้แสดงส่วนใหญ่คือเจ้าหน้าที่ของสถานีไทยทีวีช่อง 4 และนักแสดงจากละครเวทีบ้าง ละครชุดที่แต่งใหม่สำหรับแสดงทางโทรทัศน์ เรื่องแรกคือ "สุรียานี้ไม่ยอมแต่งงาน" พ.ศ. 2502 ทาง ท.ท.บ.ช่อง 7 ก็เริ่มบุกเบิกทางด้านละคร หลังจากนั้นทั้งสองสถานีก็แข่งขันกันผลิตละครดี ๆ ออกอากาศ มีทั้งละครสั้นจบในตอน และละครยาวหลายตอนจบ แสดงเดือนละครึ่ง ประมาณ พ.ศ. 2505-2510 ละครโทรทัศน์ก็เฟื่องฟูขึ้นเป็นลำดับ มีละครเพิ่มขึ้นหลายสิบคณะ แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2511-2518 กิจกรรมโทรทัศน์ก็เสื่อมความนิยมเพราะการผลิตรายการและการแสดงไม่มีประสิทธิภาพ และยังใช้การบอกบทให้กับตัวแสดง

ละครโทรทัศน์กลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้งในปี พ.ศ. 2519 เมื่อเทปโทรทัศน์เข้ามามีบทบาทในวงการโทรทัศน์มากขึ้น ไทยทีวีสีช่อง 4 มีการจัดละครโทรทัศน์มากกว่าช่องอื่น คือมีการจัดละครเรื่องยาว แสดงติดต่อกันวันละครึ่งชั่วโมงตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์แบบ soap opera ของโทรทัศน์อเมริกา เรื่องที่ได้รับความนิยมคือ "ทัดดาวนุชยา", "รักประกาศิต" และ "สกาเวือน" ขณะเดียวกันละครช่อง 3 ที่มีบอห์มภัทรวัตติ ศรีไตรรัตน์ เป็นผู้จัดก็ได้รับความนิยมเช่นกัน การผลิตและกำกับการแสดงตลอดจนการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากมีความพิถีพิถันมากกว่าทางช่อง 9 ต่อมาปลายปี พ.ศ. 2524 กบว.ได้ขอความร่วมมือจากสถานีทุกช่องให้บรรจุรายการที่ผลิตขึ้นเองภายในประเทศแทนรายการต่างประเทศในช่วงเวลาหลังข่าว 20.45 น. ทุกช่อง และได้ดำเนินยุทธวิธีนี้มาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนั้น ผู้อุปถัมภ์รายการนิยมมากที่จะสนับสนุนรายการละคร เพราะในการโฆษณาสินค้าเป็นที่รู้กันว่าการเปิดรับต่อสื่อโฆษณาเพียงครั้งเดียวจะมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าน้อย การตอกย้ำสารโฆษณาจึงเป็นสิ่งจำเป็น การยิงสารโฆษณาจึงอยู่บนหลักการที่ว่า ผู้บริโภคจะมีการเปิดรับสื่อในระดับที่สม่ำเสมอและคาดการณ์ได้ ละครโทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่

เหมาะสมมากในการยิงสารโฆษณา เพราะสามารถยืนยันได้ถึงความสำเร็จในการดู
รายการ โดยเฉพาะผู้ที่ติดตามชมละครโทรทัศน์เป็นประจำในช่วงหลังข่าว 2 ทุ่ม

จากปัจจัยหลายอย่างดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่า ละครโทรทัศน์ติดอันดับเข้า
มาเป็นที่นิยมกันอย่างมากในสังคมไทยในด้านที่ความบันเทิงที่สอดคล้องกับความต้องการของ
คนส่วนใหญ่ จากการสำรวจพฤติกรรมการรับสื่อโทรทัศน์ของคนกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2526
พบว่าคนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ร้อยละ 79 ทุกเพศทุกวัยดูโทรทัศน์ทุกวันหรือเกือบทุกวัน และ
ส่วนใหญ่นิยมดูรายการบันเทิง โดยมีภาพยนตร์และละครเป็นอันดับแรก (สัญญา สัญญาวิวัฒน์
และ สุพัตรา เพชรมณี, 2526 : 276-268)

แต่ละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมแพร่หลายอยู่นั้น ถึงแม้ว่าจะได้รับความสำเร็จ
ในด้านการตลาด แต่เรื่องคุณภาพก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะต้องกล่าวถึงเช่นกัน ละครโทรทัศน์
ที่ดีมีคุณภาพอาจไม่ประสบผลสำเร็จทางด้านการตลาดนัก และในทางอ้อมเดียวกันละคร
โทรทัศน์ที่ประสบผลสำเร็จทางด้านการตลาด ก็อาจจะไม่มียุทธศาสตร์ทางการผลิตเท่าที่ควร
ทั้งนี้ก็เนื่องเพราะว่าการผลิตละครโทรทัศน์นั้นต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและขั้นตอนหลายอย่าง
พร้อมทั้งกระบวนการทางความคิด เพื่อที่จะสร้างความหมายโดยรวมภายใต้บทละครหรือบท
ประพันธ์และแผนการของกลุ่มผู้ผลิตเป็นตัวกำหนดแนวทาง ก่อนที่จะสำเร็จออกมาแพร่ภาพ
ให้กับผู้ชมทางบ้านได้ชมกัน

เมื่อเราได้ดูละครโทรทัศน์ สิ่งที่เราเห็นได้จากภาพก็คือ ตัวแสดง การแต่งกาย
บทสนทนา เนื้อเรื่อง แต่ยังมีองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ละครโทรทัศน์สื่อหรือสร้าง
ความหมายโดยรวมออกมาได้ใกล้เคียงกับบทประพันธ์หรือบทละครกำหนดไว้ได้ดั่งนอกเหนือ
จากปัจจัยด้านอื่นก็คือ การจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก (Scenery and Properties)
นั่นเอง เพราะละครโทรทัศน์ที่ดูแล้วสนุกสนานน่าติดตามจะกร่อยไปทันที หากไม่มีฉากและ
อุปกรณ์ประกอบฉากละครมาสร้างความหมายตามบทที่ควรจะเป็น

เนื่องจากละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน" นั้น เดิมเป็นนวนิยายถูกเขียนขึ้นในลักษณะการผูกโครงเรื่อง เนื้อหา ฉาก บทสนทนา ำที่มีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน ละเอียดแจ่มแจ้ง บุคลิกนิสัยใจคอ ตลอดจนการกระทำของตัวละครก็ต้องเด่นชัดจนทำให้ผู้อ่านสามารถสร้างจินตนาการตามลายลักษณ์อักษรที่บรรยายไว้

จะเห็นได้ว่านวนิยายเป็นเรื่องที่เขียนขึ้นมาเพื่อเป็นการอ่าน มีสำหรับบริการแสดงเพื่อการรับชม เมื่อ "สี่แผ่นดิน" ถูกดัดแปลงจากนวนิยายมาเป็นละครโทรทัศน์นั้น ก็ได้มีการประยุกต์แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้ความเหมาะสมในการจัดแสดงทางโทรทัศน์ แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จะไม่ทิ้งโครงเรื่องเดิม และปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะสามารถทำให้คงเนื้อหาเดิมของ "สี่แผ่นดิน" ไว้ตามบทประพันธ์ เมื่อมีการเขียนบทละครโทรทัศน์เพื่อนำไปผลิตเป็นละครโทรทัศน์แพร่ภาพให้ผู้ชมที่บ้าน ปัจจัยสำคัญที่ว่านั้นก็คือ ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากของเรื่อง ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องถูกระบุไว้ในบท เพื่อการสื่อความหมายกับผู้ดูชม ำให้คงไว้ซึ่งเนื้อเรื่องเดิมให้มากที่สุด

ด้วยเหตุผลที่ว่าหน้าที่ของฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากจากละครโทรทัศน์นั้นจะต้องเป็นแบบคราววันที่ตีให้กับพื้นที่การแสดง บอกเวลาสถานที่และสร้างบรรยากาศอารมณ์ให้กับคนดู เสริมบุคลิกตัวละครให้เด่นชัด และเชื่อมต่อทีมงานของกองถ่ายทำ (โอรุหาร วงศ์บ้านคู่ เอกสารประกอบวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2531)

"สี่แผ่นดิน" เป็นละครโทรทัศน์ที่ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 บริษัทบางกอกเอนเตอร์เทนเมนท์เป็นผู้ผลิตเอง โดยใช้ทีมงานของทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่วยกันผลิตจากบทประพันธ์เดิมของ พลตรี ม.ร.ว.สีกฤทธิ ปราโรมช ซึ่งท่านได้ประพันธ์ไว้เริ่มแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 โดยพิมพ์ลงเป็นตอน ๆ ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และมาพิมพ์รวมเล่มเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2496 โดยสำนักพิมพ์ชัยฤทธิ์ ซึ่งต่อมาก็มีอีกหลายสำนักพิมพ์พิมพ์รวมเล่มติดต่อกันมานับสิบครั้ง ไม่นับที่ชาวต่างชาติชาวญี่ปุ่นอย่าง เคอิโกะ โยชิกวา นำบทประพันธ์ "สี่แผ่นดิน" ไปแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นจนได้รับรางวัล Japan Translation Culture Prize ด้วยแล้ว นับว่างานชิ้นนี้เป็นเหมือนงาน "มาสเตอร์พีส" ของผู้ประพันธ์ได้เลยทีเดียว

เมื่อเป็นนวนิยาย ท่านผู้ประพันธ์ พลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เคยเขียน
 คำนำในการพิมพ์ครั้งแรก (สำนักพิมพ์ชัยฤทธิ์ พ.ศ. 2496) ว่า

"งานระหว่างที่เรื่อง "สี่แผ่นดิน" ยังลงพิมพ์อยู่ในสยามรัฐรายวันนั้น ได้มี
 ผู้เขียนจดหมายมาถามบ่อยครั้งว่า เรื่อง "สี่แผ่นดิน" เป็นเรื่องจริงหรือ
 มิใช่ และ "แม่พลอย" ตัวเอกของเรื่องเป็นบุคคลจริง ๆ หรืออย่างไร
 ปัญหาเช่นนี้จะตอบแต่สั้น ๆ ได้โดยยาก จำต้องใช้ชีวิตอุปมาอุปไมย ถ้าจะ
 เปรียบให้ชัดเจนก็ต้องเปรียบกับการแสดงละคร ตามปกติในการเล่นละคร
 ย่อมต้องมีฉาก แต่ฉากละครเป็นของสมมติ ตกแต่งให้ละม้ายคล้ายคลึงกับ
 ของจริง ส่วนตัวละครที่แสดงนั้นเป็นคนจริง ๆ มีชีวิตและเนื้อหนังเหมือน
 คนดูทั้งหลาย หนังสือเรื่อง "สี่แผ่นดิน" นั้น เป็นของคล้ายคลึงกันกับใช้แสดง
 ละคร คือจากทั้งหลายทั้งปวงที่ผู้เขียนได้นำมาใช้ในการเขียนเรื่องนี้เป็น
 ของจริงทั้งนั้น และได้พยายามสอบสวนให้ตรงกับความจริง ตลอดจนเมื่อ
 รวบรวมพิมพ์ขึ้นเป็นเล่มครั้งนี้ ก็ได้พยายามจนสุดความสามารถที่จะให้เหตุ
 การณ์และรายละเอียดแห่งชีวิตที่ได้นำมาบรรยายนั้นถูกต้องตรงกับความจริง
 ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ฉะนั้น ฉากละครแห่งเรื่อง "สี่แผ่นดิน" จึง
 เป็นของจริงทั้งหมด แต่ตัวละครนั้นเป็นของสมมติคือ "แม่พลอย" ก็ดี วงศา
 ณาญาติ ตลอดจนเพื่อนฝูงของ "แม่พลอย" ที่เข้ามามีบทบาทในท้องเรื่อง
 ก็ดี แล้วแต่เป็นบุคคลที่เกิดขึ้นได้ด้วยจินตนาการของผู้เขียน แต่ในการ
 สร้างบุคลิกลักษณะของบุคคลเหล่านี้ ผู้เขียนก็ได้พยายามยึดถือเอาความ
 จริงเป็นหลัก คอยกีดกันมิให้บุคคลเหล่านี้พูดหรือทำสิ่งใดที่อาจเกินความจริง
 ไปได้เลย เพราะฉากเบื้องหลังตัวละครนั้น ผู้เขียนได้นำของจริงมาใช้เสีย
 แล้ว"

จะเห็นว่า ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงความสำคัญของสิ่งที่จะมาเสริมเรื่องราวให้ดูสมบูรณ์ของบทประพันธ์ของท่านก็คือฉากของเรื่อง อันจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศและเน้นบุคลิกของตัวละครต่าง ๆ ให้เด่นชัดขึ้น ในทางองเดียวกัน เมื่อทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 นำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ สิ่งสำคัญของการดำเนินเรื่องของละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน" ที่จะนำมาเผยแพร่สู่สายตาของผู้ชมทางบ้านเพื่อให้ละครสนุกสนานเร้าอารมณ์ มีบรรยากาศน่าติดตาม สามารถสร้างความหมายโดยรวม และเน้นบุคลิกของตัวละครของเรื่องก็คือ การจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากของละครว่าจะทำได้ดีหรือมีความหมายกลับเคียงบทประพันธ์เดิมเพียงใดตามมากก็น้อย

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงมีความมั่นใจว่า การหยิบยกเรื่องของฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน" ขึ้นมาศึกษานั้น มีใช่เพียงเพราะละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน" เคยได้รับรางวัลเรื่องฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก จากรางวัลเมขลาในปี พ.ศ. 2534 และรางวัลโทรทัศน์ทองคำในปีเดียวกันเท่านั้น แต่เนื่องจากผู้วิจัยมีประสบการณ์เคยร่วมทำงานในแวดวงพวกห้องผู้ชำนาญทางด้านศิลปะการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก ซึ่งสามารถนำเอามาผสมผสานกับความรู้ในด้านนิเทศศาสตร์ที่ได้เล่าเรียนมา จะมีส่วนช่วยให้สามารถวิเคราะห์หาความรู้ ข้อมูล รายละเอียดที่ถูกต้องจากการศึกษาในส่วนของการสร้างความหมายในการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากละครโทรทัศน์ไทยเรื่อง "สี่แผ่นดิน" ให้อยู่ในขั้นที่น่าพอใจ

ในการวิเคราะห์การสร้างความหมายในการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากละครโทรทัศน์ไทยเรื่อง "สี่แผ่นดิน" ดังกล่าวนั้น จะเป็นเรื่องที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งว่า ละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน" นั้น ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากได้ถูกสร้างขึ้นมามีลักษณะและขั้นตอนการดำเนินการอย่างไร

ปัญหาวิจัย

1. วิธีการสร้างความหมายในลักษณะการนำเสนอจากและอุปกรณ์ประกอบฉากละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน" มีอะไรบ้าง
2. ปัญหาและอุปสรรคของการสร้างความหมายในการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน" มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเข้าใจถึงวิธีการสร้างความหมายในลักษณะการนำเสนอโดยผ่านการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน"
2. เพื่อเข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความหมายด้วยการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน"

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ จะได้ศึกษาถึงการสร้างความหมายในการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน" จากวิดีโอเทปโทรทัศน์ที่เคยแพร่ภาพสู่สายตาผู้ชมไปแล้วทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ประกอบกับนวนิยายเรื่อง "สี่แผ่นดิน" ซึ่งเป็นบทประพันธ์เดิมของพลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช
2. วิเคราะห์ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน" บางตอนที่สามารถชี้ชัดให้เห็นถึงการสร้างความหมายในแนวทางที่สามารถบอกถึงสถานที่ ยุค บรรยากาศ อารมณ์ และสามารถสร้างเสริมบุคลิกของตัวละครให้เด่นชัดขึ้น เป็นที่ยอมรับของผู้ดู ชม และส่งผลให้ละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน" ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมมาเรื่อยๆ ของ "ฉากดีเด่น" ประจำปี 2534 ถึง 2 รางวัล คือ รางวัลเมขลา และ รางวัลโทรทัศน์ทองคำ จากการพิจารณาตัดสินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในหลายสาขาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัย สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ซึ่งรางวัลเหล่านี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในวงการบันเทิง

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

วิธีการสร้างความหมายในการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากคือ กระบวนการถอดจินตนาการ ซึ่งเป็นนามธรรมจากบทประพันธ์หรือบทละครโทรทัศน์ มาผลิตหรือร่วมมือกันสร้างเป็นรูปธรรมให้มีการนำเสนอให้เห็นออกมาเป็นภาพให้ผู้ชมทางบ้านรับรู้และเข้าใจได้ โดยมีการสร้างและสอดใส่ความหมายเข้าไปในการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก เพื่อให้ผู้ชมจะได้รับรู้หรือเข้าใจในความหมาย เป็นสิ่งสำคัญที่จะเสริมบุคลิกของตัวละครและยังสามารถบอกสถานที่ บุค และสร้างบรรยากาศทางอารมณ์ได้

นิยามศัพท์

1. ฉากละครโทรทัศน์(Scenery) หมายถึง background ที่ถูกสร้างขึ้นพื้นที่การแสดง เพื่อเป็นการบอกสถานที่ เวลา พร้อมทั้งใช้สร้างบรรยากาศและอารมณ์ให้กับผู้ชมและยังสามารถเสริมบุคลิกของตัวละครให้เด่นชัดอีกด้วย
2. อุปกรณ์ประกอบฉาก(Properties)บางที่เรียกสั้นๆ ว่า (Props) หมายถึง วัสดุสิ่งของต่าง ๆ เช่น เฟอร์นิเจอร์ แจกัน ภาพแขวนผนัง ไม้ประดับ ที่นอนหรือเตียงมาจัดวางในฉากให้ดูละครดูสมจริงยิ่งขึ้น
3. Composition หมายถึง ฉากที่ดีไม่เพียงแต่จะสวยงามเท่านั้น แต่จะต้องสามารถเอื้ออำนวยต่อการทำงานในการผลิตละคร เช่น สามารถกำหนดหรือเลือกมุมกล้อง เพื่อให้ได้ภาพที่มีองค์ประกอบสมดุลย์สวยงามได้หลายตำแหน่ง อันจะเป็นการนำไปสู่การผลิตละครที่มีคุณภาพต่อไป
4. Line หมายถึง รูปร่างโครงสร้างและความชัดลึกของฉากมีผลต่อความรู้สึกและอารมณ์ของผู้ชม เช่น ฉาก Realistic จะใช้เส้นปกติตามความจริง(Normal Lines) ฉากประเภท Abstract จะใช้เส้นที่ผิดความจริง (Distorted Lines) เพื่อทำให้เกิดความลึกผิดปกติไปจากความจริง

5. Texture หมายถึง พื้นผิวของผนังฉากสามารถสร้างอารมณ์และสื่อความหมายกับผู้ชมได้ไม่แพ้สีสรรค์ของฉาก เช่น ผนังที่เรียบ ให้ความรู้สึกละเอียดอ่อนสบายตาว่าผนังที่ขรุขระ นอกจากนี้พื้นผิวของผนังฉากยังมีผลต่อการจัดแสงโดยตรง กล่าวคือ ผนังที่เรียบสะท้อนแสงได้ดีกว่าผนังขรุขระ

6. Colour หมายถึง สีมีอิทธิพลต่ออารมณ์และความรู้สึกต่อผู้ชมเป็นอย่างมาก สีของฉากสามารถบอกบุคลิกของตัวละครผู้เป็นเจ้าของห้อง หรือลักษณะของละครได้ เช่น ห้องนอนที่มีสีสดาสื่อความหมายได้ว่า เจ้าของห้องเป็นวัยรุ่นที่ร่าเริง แต่อย่างไรก็ตามนอกจากคำนึงถึงสีที่มีต่ออารมณ์แล้ว ยังต้องคำนึงถึงสีที่มีต่อการมองเห็นในจอโทรทัศน์ด้วย เนื่องจากในประเทศไทยยังมีทั้งผู้ชมที่ดูทั้งโทรทัศน์สีและขาวดำ สีของฉากที่สวยงามหลายสี มีความลึก เมื่อดูในโทรทัศน์ขาวดำแล้วอาจจะดูเป็นฉากแบน ๆ ไม่มีความลึกดูคล้ายเป็นสีเดียวกันหมด ทั้งนี้เนื่องจากผู้ชมโทรทัศน์ขาวดำจะเป็นเพียงสีเทาในระดับความเข้มต่างกัน (Greyscale) โดยอาศัยหลักความสว่างของสี (Brightness) แต่ละสีต่างกัน เมื่อปรากฏในจอโทรทัศน์ก็จะเห็นเป็นสีเทาอ่อนหรือเข้มต่างกันด้วย ฉะนั้นบางสีที่ดูตัดกันในโทรทัศน์สี แต่อาจจะดูมี Brightness ของสีเท่ากันก็ได้ เมื่อดูในโทรทัศน์ขาวดำจึงเป็นสีเดียวกัน อันเป็นผลทำให้ฉากนั้นดูเป็นสีเดียวกันไป แต่ถ้าความสว่างของสีแตกต่างกันมากจะทำให้เกิดผลดี การที่สีมี Brightness ต่างกันมาก เราเรียกว่าสีมี Colour Compatibility สูง

7. Production Staff หรือ Above The Line คือผู้ทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้ผลิตรายการ (Producer) ผู้ช่วยผู้กำกับรายการ (Assistant Director) ผู้กำกับรายการ (Switching Director) ผู้เขียนบท (Scriptwriter) ซึ่งเมื่อมองตามตำแหน่งแล้ว จะเห็นว่าตำแหน่งงาน Production Staff เป็นตำแหน่งที่ใช้ในความคิดสร้างสรรค์ (Creative)

8. Production Crew หรือ Below The Line คือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ เช่น เครื่องมือหรือเทคนิค (Technical Director) ผู้ควบคุมเสียง (Audio

Engineer) ช่างภาพ (Camera Operator) ผู้กำกับเวที (Floor Manager) หรือฉาก และศิลปกรรม (Art Director)

9. บทละครโทรทัศน์ (Script) หมายถึง การเขียนบทละครให้เหมาะกับการจัดทำเป็นละครโทรทัศน์ จากการพรรณนาและภาษาเขียนของบทประพันธ์ก็คิดแปลงมาเป็นการดำเนินเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นบทสนทนา จาก เวลา สถานที่ เพื่อช่วยให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหาบทละครมากขึ้น

10. ผู้กำกับการแสดง (Director) หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่คอยกำกับดูแลกำหนดท่าทางและอารมณ์ของตัวละครให้เป็นไปตามบทที่เขียนไว้ หรือบางครั้งการถ่ายทำไม่อาจเป็นไปตามบทที่กำหนด ผู้กำกับการแสดงก็จะเป็นผู้ที่ทำการตัดแปลงเพิ่มเติมแก้ไขบทในต่อนั้น ๆ ให้เหมาะกับเงื่อนไขและข้อจำกัดที่มีอยู่เพื่อความสะดวกในการผลิตและความสมบูรณ์ของละคร

11. ผู้กำกับรายการ (Switching Director) หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่เป็นผู้กำหนดมุมกล้อง ขนาดของภาพ ผู้กำกับรายการจะทำงานประสานงานภายใต้การสั่งการของผู้กำกับการแสดงในระหว่างถ่ายทำ

12. ฝ่ายศิลปกรรมฉาก (Art Director) หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่ประชุมร่วมกันกับผู้ผลิตรายการ, ผู้กำกับรายการ เพื่อพิจารณาถึงรูปแบบ (Style) ของฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากในละครว่าควรจะมีลักษณะอย่างไร ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ และเมื่อสรุปฉากออกมาได้แล้ว จึงจะแจกจ่ายงานไปยังฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายผลิตฉาก ช่างไม้ ช่างเทคนิคต่าง ๆ

13. ผู้จัด (Producer) หมายถึง ผู้จัดให้มีการทำละครแต่ละเรื่องขึ้นมา งานของผู้จัดจะเริ่มตั้งแต่หาเรื่องที่จะนำมาจัดแสดงเพื่อขออนุมัติจากทางสถานี หลังจากนั้นก็จะแจกงานไปให้ผู้เขียนบทเพื่อทำเป็นบทละครโทรทัศน์ และเมื่อบทสำเร็จ ผู้จัดก็มีหน้าที่

ควบคุมการถ่ายให้เป็นไปตามเป้าหมาย รวมไปถึงการแบ่งงานไปยังฝ่ายเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย (Costume) การคัดเลือกนักแสดง (Casting) ฝ่ายศิลปกรรม (Art) จัดฉาก และเทคนิคต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันกับเนื้อเรื่องที่จะนำเสนอออกสู่สายตาผู้ชม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเสนอแนะแนวทางวิธีการสร้างความหมายในการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน"
2. เพื่อสามารถนำมาเป็นตัวอย่างของการวิเคราะห์การสร้างความหมายในการจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากละครโทรทัศน์ในเรื่องอื่นหรือแนวอื่น ๆ
3. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่จะเข้ามาทำการศึกษาวิจัย จะได้รับความรู้ นำไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้ อีกทั้งจะเกิดประโยชน์ต่อวงการละครโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อสารมวลชนแขนงหนึ่งงานด้านนำความบันเทิง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย